

A lézeres anyagmegmunkálás

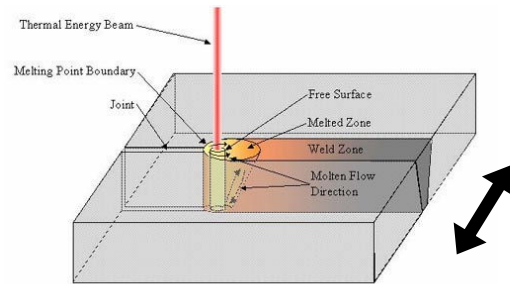
2009. november 25.

A lézeres anyagmegmunkálás fajtái

- Szerkezeti változás (*structural change*)
- Felületkeményítés (*hardening*)
- Deformáció és törés (*deformation and fracture*)
- Felszíni olvasztás (*surface melting*)
- Bevonatolás (*cladding*)
- Keveréses kötés (*conduction joining*)
- Vágás (*cutting*)
- Jelölés (*marking*)
- Hegesztés (*keyhole welding*)
- Termikus megmunkálás (*thermal machining*)
- Atermális megmunkálás (*athermal processing*)

Keveréses kötés

Alapja az összekötendő anyagok, vagy a kötőanyag megömlesztése (olvasztása) azok jelentősebb elpárologatása nélkül.

Jellemzők:

teljesítménysűrűség néhányszor 10^3 Wmm^{-2}
néhányzor 10W-os CO_2 , Nd:YAG és dióda lézerek
felszíni olvasztás és hegesztés KÖZÉ esik

Típusai

Keveréses hegesztés (*conduction welding*)

direkt fűtés (jó hővezető anyagoknál)

közvetett fűtés (átlátszó műanyagoknál)

ponthegesztés (impulzus üzemű lézerekkel)

folytonos hegesztés (átfedő imp., vagy folyt. lézerrel)

Forrasztás (*soldering*)

filler (töltőanyag) op.-ja $< 450^\circ\text{C}$ (-Pb, Sn-Ag)

nedvesítés! (a folyasztószer (flux, vagy reflux) szerepe a nedvesítés elősegítése, és az olvadt filler védelme)

direct reflux soldering (pretinned surface)

fluxless soldering (tisztább)

Kemény forrasztás (*brazing*)

filler op.-ja $> 450^\circ\text{C}$

erősebb kötés, mint a forrasztás

Al, Cu és Ag tartalmú filler

a keveréses hegesztés és a forrasztás tulajdonságait egyaránt mutatja

a forrasztandó anyag szilidus görbéje a filler liquidus görbéje felett fut, és a kettő között forrasztunk

Előnyök:

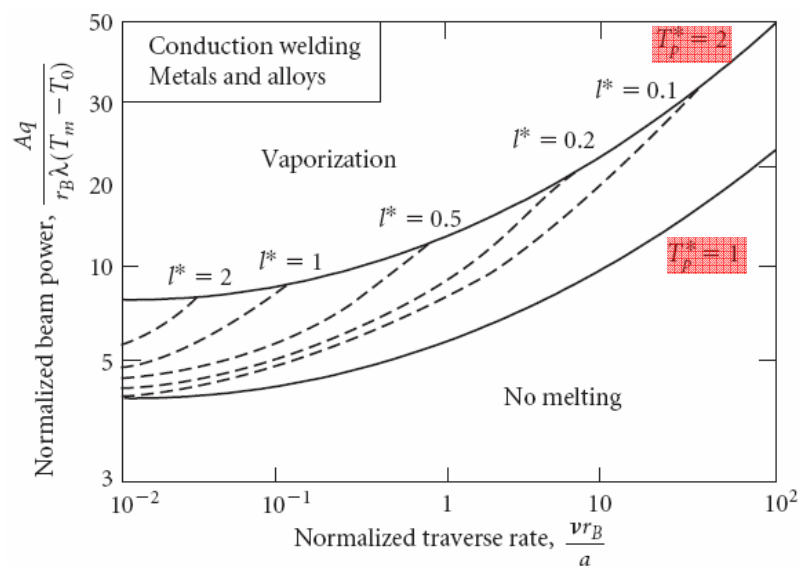
- gyors termikus ciklus → finom mikroszerkezetű kötés
- hegesztési varrat, ill. visszasilárdult filler tömör, kompakt → tömítő kötés
- kis energiaigény ► kevesebb torzulás, csökkent igény utókezelésre
- a kötés az összekötendő anyagok minőségétől függetlenül megvalósítható
- új (komplex) geometriák megvalósítására ad lehetőséget
- kis méret (mm alatti kötés) nem jelent problémát
- hőérzékeny komponensek közelében is alkalmazható (pl. forrasztás)
- könnyen automatizálható
- nem igényel különösebben jó minőségű lézernyalábot

Hátrány:

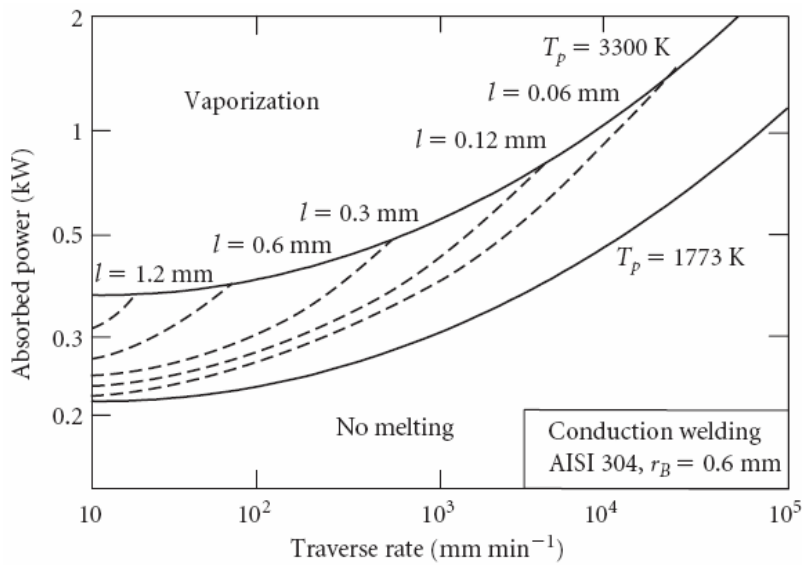
- vastagabb lemezek kötésére kevésbé alkalmas
- nagyobb beruházást igényel mint a hagyományos versenytársak

Keveréses hegesztési grafikon 1.

A felszíni olvasztás kapcsán megismert grafikonnal ekvivalens grafikonnal írható le.

Keveréses hegesztési grafikon 2.

$$\lambda = 25.5 \text{ W m}^{-1} \text{ K}^{-1}$$

$$a = 7.2 \times 10^{-6} \text{ m}^2 \text{ s}^{-1}$$

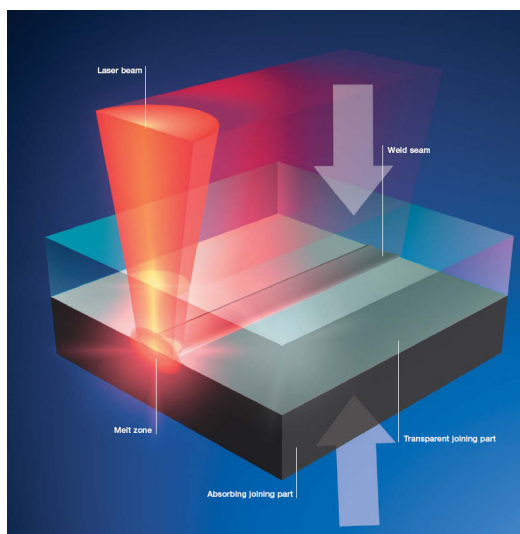
$$T_v = 3300 \text{ K}$$

$$T_m = 1773 \text{ K}$$

$$T_0 = 298 \text{ K}$$

Műanyagok transzmissziós hegesztése

a legtöbb műanyag átlátszó a 0,4-1,5 μm hullámhossztartományban

termoplasztok kötése

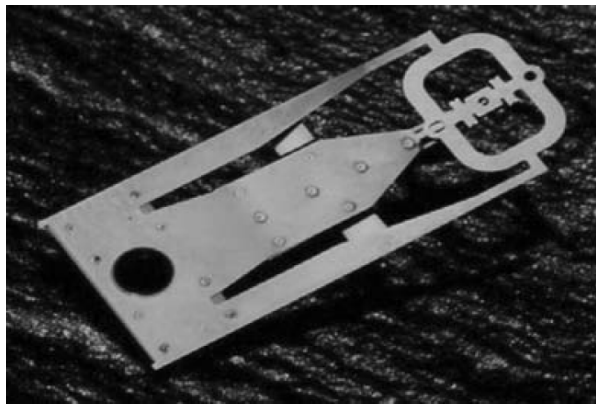
<http://www.leisterlaser.com/>

gyantával/pigmenttel segített

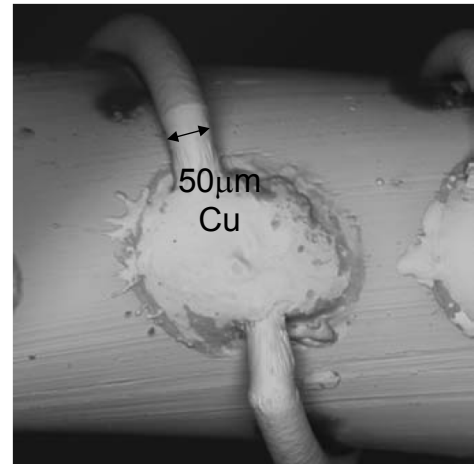
<http://www.clearweld.com/>

Ipari alkalmazások 1.

Lézeres ponthegesztés

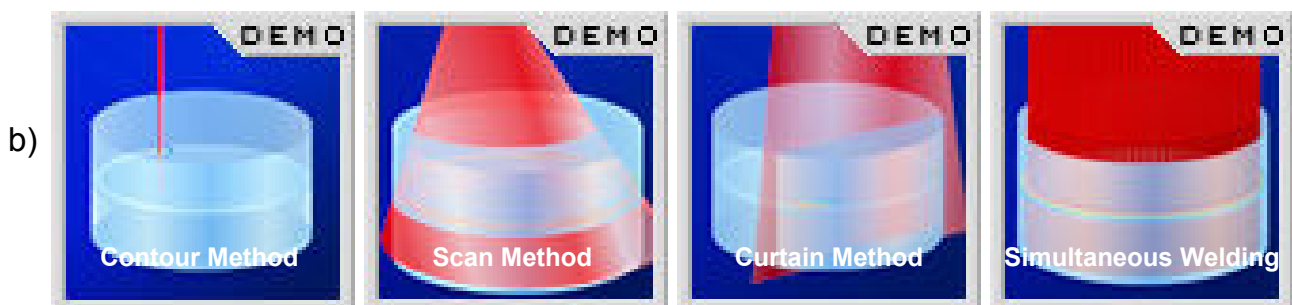
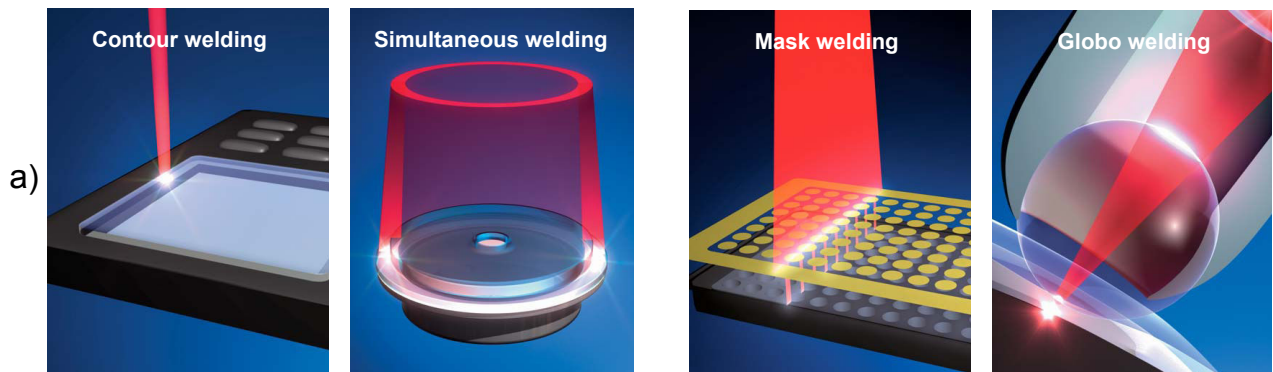
350 μ m
PI

Lézeres ponthegesztés

Ipari alkalmazások 2.

Transzmissziós hegesztés

Ipari alkalmazások 3.

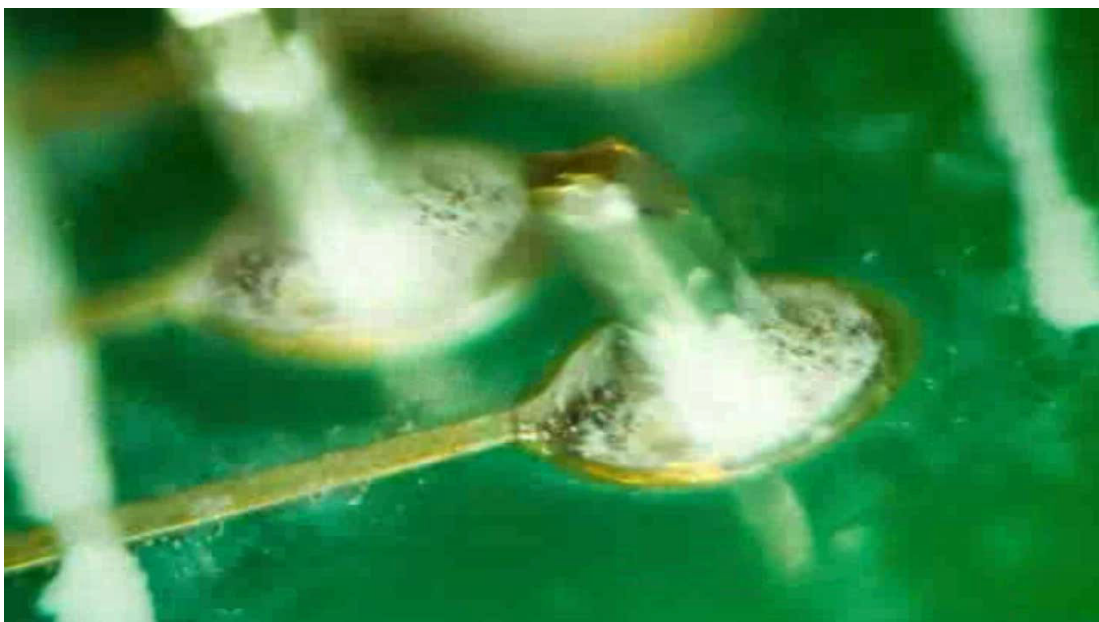
Transzmissziós hegesztés

http://www.leisterlaser.com/overview_s.asp

Ipari alkalmazások 4.

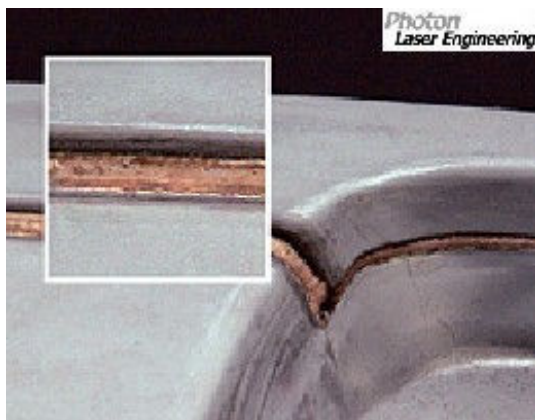
Forrasztás

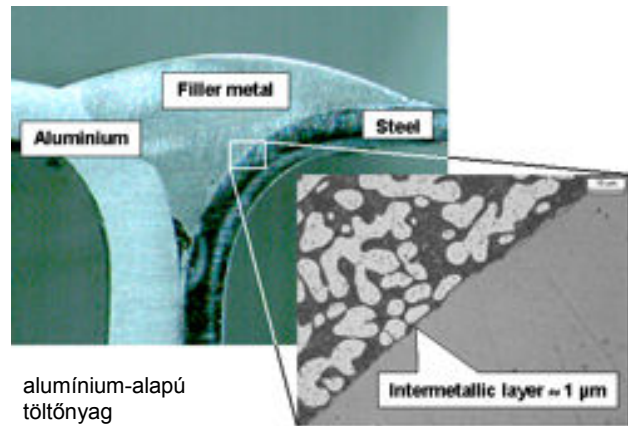

Ipari alkalmazások 5.

Kemény forrasztás

acél/acél kötés
autóipar

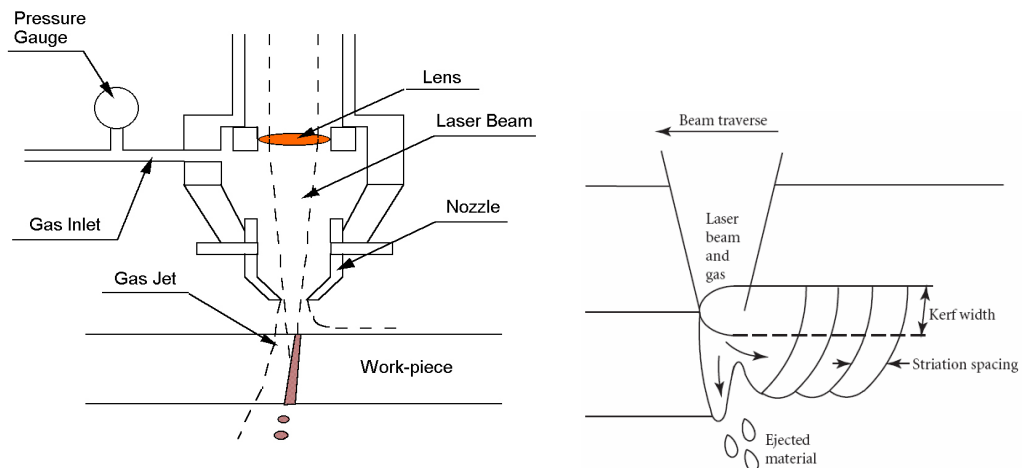
alumínium-alapú
töltőanyag

http://www.corusautomotive.com/en/news/press_releases/2006_laser_brazing

A lézeres anyagmegmunkálás fajtái

- Szerkezeti változás (*structural change*)
- Felületkeményítés (*hardening*)
- Deformáció és törés (*deformation and fracture*)
- Felszíni olvasztás (*surface melting*)
- Bevonatolás (*cladding*)
- Keveréses kötés (*conduction joining*)
- Vágás (*cutting*)
- Jelölés (*marking*)
- Hegesztés (*keyhole welding*)
- Termikus megmunkálás (*thermal machining*)
- Atermális megmunkálás (*athermal processing*)

Vágás

<http://www.mrl.columbia.edu/ntm/level1/ch03/html/l1c03s05.html>

Megolvasztható anyagok esetén (fémek, ötvözetek, termoplasztok) 10^4 Wmm^{-2}
Nem olvadó anyagok esetén (üvegek, kerámiák, kompozitok) 10^6 Wmm^{-2}

Típusai

Inert gázzal segített vágás (*inert gas melt shearing*)

fémek, ötvözetek, PE, PP, nylon, ABS, kompozitok
levegő, N_2 , Ar, He (10 bar)
max. 8mm vastagság

Aktív gázzal segített vágás (*activ gas melt shearing*)

O_2 vagy levegő
exoterm reakció -> akár 50mm, de rosszabb vágatminőség

Elpárologtatás (*vaporization*)

impulzuslézeres
viszonylag lassú

Kémiai bontás (*chemical degradation*)

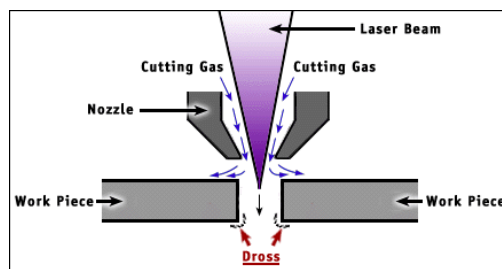
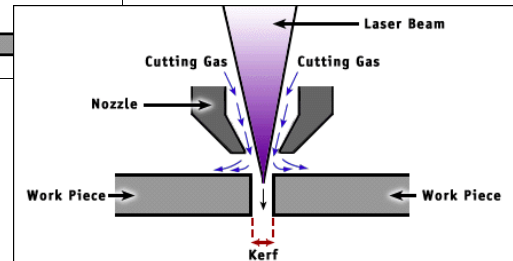
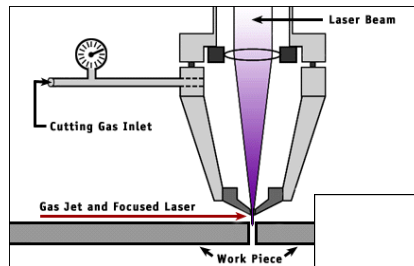
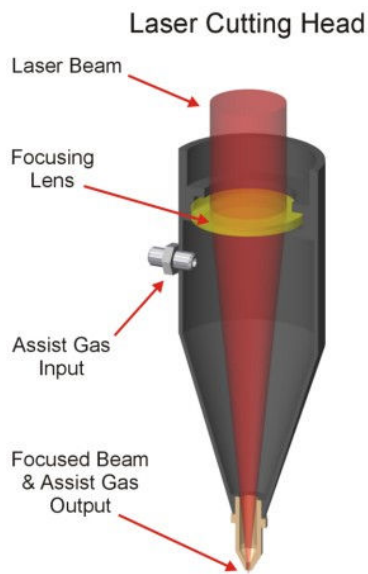
termoszet, fa, elasztomer
az UV-ban (jellemzően excimer lézerrel)

Karcolás (*scribing*)

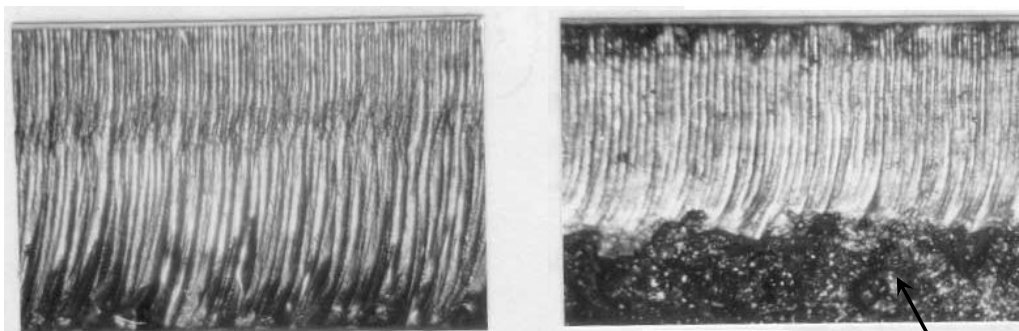
kerámiák, üvegek, kompozitok
repszés

Vágófejek

Ipari alkalmazások

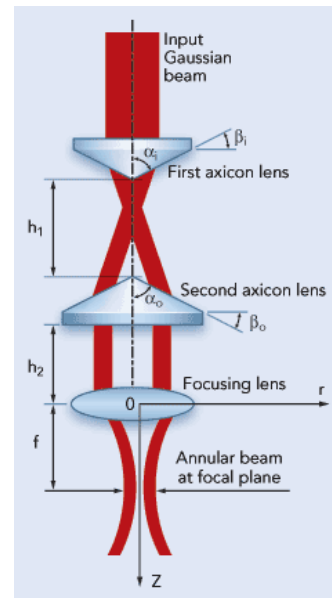
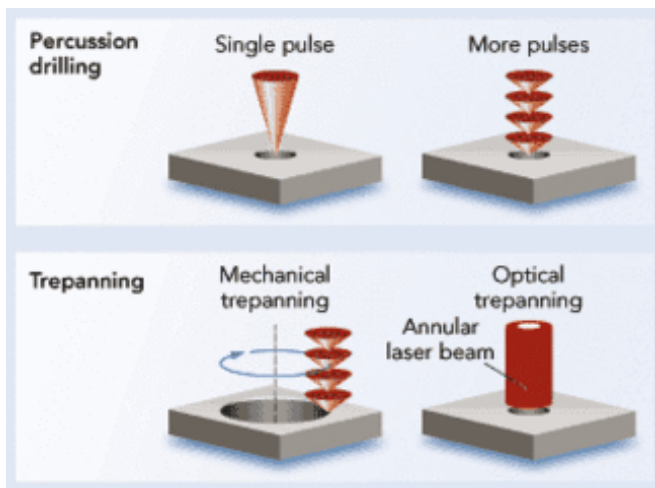

1.5 bar

3 bar

rossz minőségű

Trepanning

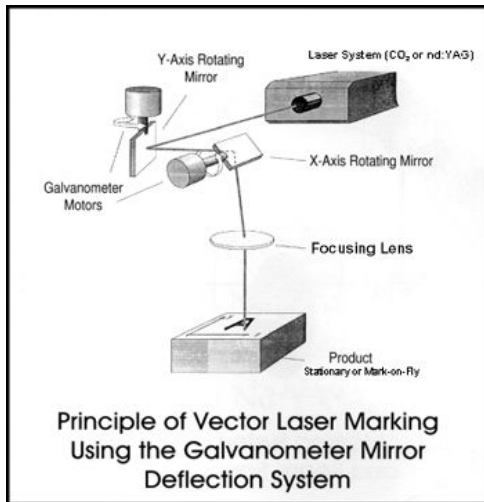

<http://www.industrial-lasers.com/>

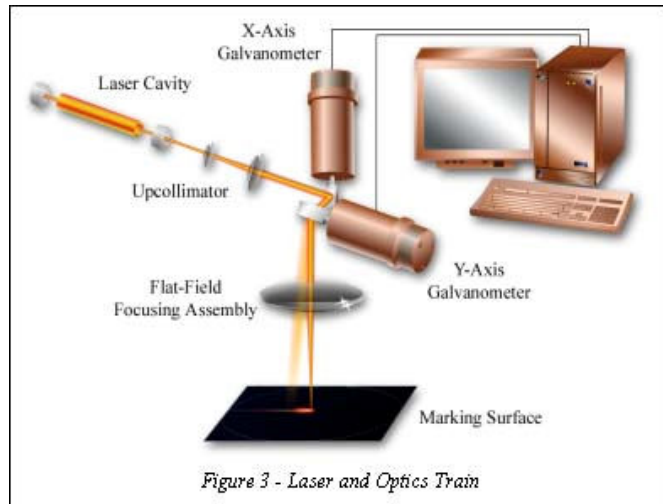
A lézeres anyagmegmunkálás fajtái

- Szerkezeti változás (*structural change*)
- Felületkeményítés (*hardening*)
- Deformáció és törés (*deformation and fracture*)
- Felszíni olvasztás (*surface melting*)
- Bevonatolás (*cladding*)
- Keveréses kötés (*conduction joining*)
- Vágás (*cutting*)
- Jelölés (*marking*)
- Hegesztés (*keyhole welding*)
- Termikus megmunkálás (*thermal machining*)
- Atermális megmunkálás (*athermal processing*)

Jelölés (*marking*)

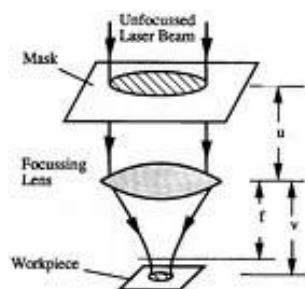
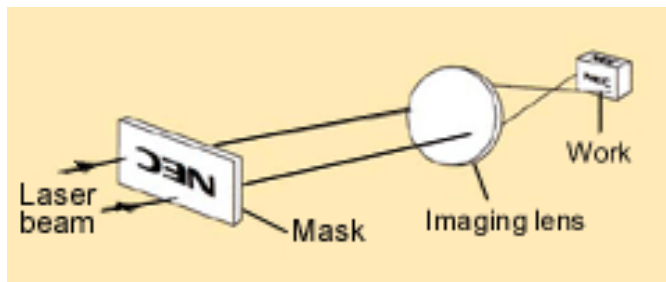

Mintázat kialakítás pásztázással (scanning)

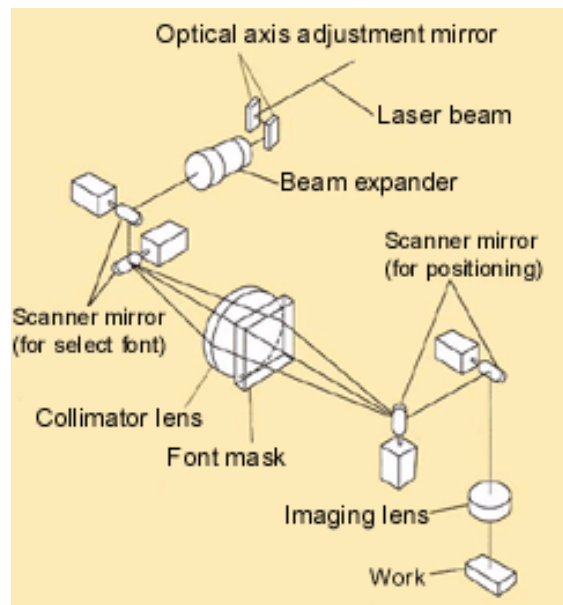

További kísérleti megvalósítások

Maszkolás

Kombinált pásztázás + maszkolás

Mechanizmus szerint lehet

Habosítás (*foaming*)

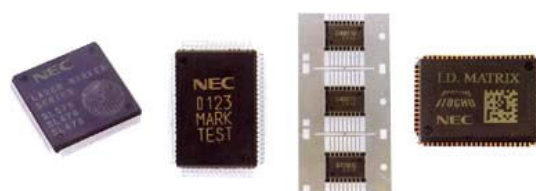
Elszinezés (*discolouration*)

Kifakítás (*bleaching*)

Metszés, gravírozás (*engraving*)

Abláció (*ablation*)

Néhány alkalmazás 1.

Crystal resonator

Volume

Relay

Key top

Floppy disk

Rubber buttons

Battery

Joints

Back lid of clock

End mills

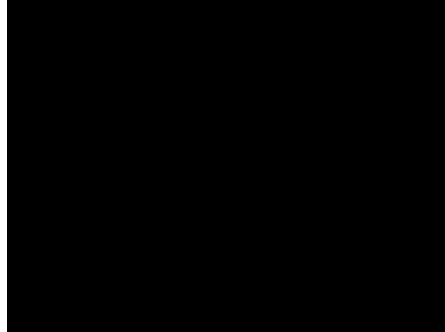

Bearing

Special steel chip

Néhány alkalmazás 2.

Kérdések

1) C-Mn acélt vágunk lézerrel. Milyen hatással lesz a vágás sebességére, illetve a vágat minőségére, *a)* a nyalábteljesítmény növelése, *b)* ha oxigént használunk nitrogén segédgáz helyett, *c)* CO₂ lézer helyett Nd:YAG lézerrel dolgozunk?

2) Milyen lézert javasolna a következő anyagok lézeres vágásához (télieljeze fel, hogy a fő cél a minél gyorsabb megmunkálás): *a)* C-Mn acél, *b)* polietilén, *c)* alumínium-oxid, *d)* kvarc, *e)* szilícium-karbiddal erősített titán ötvözet. Választását indokolja és röviden jellemezze a vágási mechanizmust!

3) Milyen lézertípust választana citrusfélék alfanumerikus kódokkal történő jelölésére, ha garantálni szeretné hogy a gyümölcs húsát a kezelés során ne érje károsodás?

„edible labelling”, light labelling